

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Anežky Stašákové

Prostituce z pohledu trestního práva

I.

Látka regulace prostituce je pro juristy zajímavá již z hlediska obecných zásad tvorby právních předpisů. Na jejím příkladě lze názorně doložit úskalí, s nimiž se setkává snaha upravit negativní sociální jevy a právně je podchytit ve skutkových podstatách trestního či přestupkového práva. Předností posuzované práce je zejména její návaznost na expertní šetření, které autorka provedla mezi pracovníky nevládních organizací, které se zabývají problematikou obětí prostituce (Rozkoš bez rizika). Autorka se zabývá řadou nových jevů, u nichž není dosud jasné, zda je lze řadit do rámce prostituce (platforma Onlyfans a další úplatné sexuální aktivity na internetu). Práce obsahuje mj. množství cenných aktuálních poznatků o výkladu německého zákona o ochraně osob poskytujících sexuální služby. Čerpá z aktuálních statistik a zpráv nevládních organizací o prostituci a obchodování s lidmi.

II.

Vzhledem k povaze zkoumané materie patřilo k obtížným úkolům již nalezení odpovídající systematiky výkladu. Autorka postupuje logicky správně od vymezení základních pojmů a typologií právních úprav prostituce k otázkám relevantních skutkových podstat trestných činů. Autorka vychází z široké definice prostituce jako pohlavního styku uskutečněného za úplatu. Pohlavním stykem rozumí jakékoli ukájení pohlavního pudu na těle jiného, tedy nejen formou soulože. Dalším pojmovým východiskem je pro autorku rozlišení prostituce dobrovolné a nedobrovolné. Autorka poukazuje na různou míru výslovné úpravy v platném právu jednotlivých zemí, podle toho, zda jejich předpisy obsahují definici prostituce. Zdůrazňuje, že právní předpisy ČR neobsahují komplexní definici prostituce. Nachází pouze zmínku v živnostenském zákoně, který nabízení a poskytování služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb výslovně vylučuje z režimu živnostenského podnikání. Autorka zkoumá různé legislativní návrhy, které se (dosud nadarmo) pokoušely prostituci definovat. Tak zmiňuje např. návrh zákona o některých opatřeních k regulaci prostituce z roku 1994, kde se prostituce definovala jako „propůjčování vlastního těla k sexuálním úkonům s jinou osobou“ nebo návrh o regulaci prostituce z roku 2005, kde se uvádí „úplatné poskytování služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb, pokud při tom dochází k přímému fyzickému kontaktu“.

Správně je poukazováno na otázku, zda se do rámce prostituce počítají i „bezkontaktní“ formy komerční sexuality. Autorka si přitom všimá i historického chápání prostituce jako závadového „zhýralého“ způsobu života, který zahrnoval i bezúplatnou mimomanželskou sexualitu. Současně se

zabývá tím, zda má prostituce vždy charakter soustavného „podnikání“. Podobně obsahuje předložená práce i syntézu názorů, co lze považovat za úplatu prostitutce či prostitutovi poskytovanou. Autorka se v souvislosti s definicí prostituce mj. zabývá novými jevy na internetu, zejména platformou Only-fans. Spíše tyto aktivity považuje za šíření erotického či pornografického obsahu, který pod pojem prostituce dle jejího názoru nespadá.

Autorka v textu užívá metody komparace a zabývá se hojně německým zákonem o ochraně osob poskytujících prostituci (*Gesetz zum Schutz von in der Prostitution tatigen Personen*, ProstSchG) z roku 2017. Podrobně se zabývá právními poměry v Německu, kde byla prostituce tzv. legalizována. Autorka vysvětluje, že německá právní úprava má za východisko pojem poskytování sexuální služby, čímž se rozumí sexuální akt, který alespoň jedna osoba vykoná za úplatu. V tomto pojetí nejsou dle autorky sexuálními službami míněny úkony výlučně „performativní povahy“ (např. stripteasové show atp.). Autorka dále vykládá pojem prostituční činnosti podle německého práva, kam se řadí provozování zařízení určených k prostituci, poskytování vozidel za tímto účelem, organizování tzv. prostitučních akcí nebo provozování prostitučních agentur. Legalizaci prostituce v Německu autorka porovnává se situací ve Švédsku, kde je naopak i získávání sexuálního styku za úplatu postihitelné podle trestního zákona. Na základě porovnání situace v jednotlivých zemích autorka dospěla k vlastní typologii právních úprav prostituce. Zkoumá přitom jejich rozličná ideologická a sociálně politická východiska (např. radikální feminismus v případě úpravy švédské). Českou úpravu autorka charakterizuje jako dekriminizaci s omezujícími opatřeními státu, který se snaží postihovat spíše negativní jevy s prostitucí spojené (např. vliv na mládež, která se stává svědkem pouliční prostituce) a kořistění z prostituce třetími osobami či organizovaným zločinem (zejm. obchodování s lidmi a kuplířství). Zamýšlí se přitom nad koncepcí „sexuální práce“ (sex work), která se uplatňuje v zemích jako je Nizozemí. Podle šetření, které autorka provedla mezi experty na problematiku prostituce, usnadňuje koncepcí poskytování sexuálních služeb jako druhu práce (sex work) různá preventivní školení prostitutek, která mají zabránit jejich napadení.

Autorka se v předložené práci pokouší o detailní rozbor právní situace v ČR, pokud jde o otázku prostituce. Při absenci zákonné regulace autorka doporučuje vycházet z ústavních předpisů, z mezinárodních úmluv o ochraně lidských práv a z úmluv proti obchodování s lidmi. Jako důležitý pramen regulace autorka vnímá judikaturu ESLP. V oblasti evropeizace se autorka podrobně věnuje zejména dosahům rezoluce Evropského parlamentu z roku 2023, která se mimo jiné zabývá fenoménem tzv. groomingu nezletilých a taktikám užívaným kuplíři (jev označovaný jako „loverboy“, vydržování nezletilých prostitutů a prostitutek, atp.). Autorka poukazuje na sociální a ekonomické souvislosti těchto jevů. Pokud jde o vnitrostátní českou úpravu autorka pojednává právně historicky již o poměrech za první československé republiky, kdy se prosadil aboliční přístup k prostituci.

Z relevantních ustanovení trestního zákoníku považují za přínosnou zejména analýzu trestného činu prostituce ohrožující mravní vývoj dětí podle § 190 TZ. Autorka toto ustanovení porovnává s obdobnými úpravami v zahraničí, zejména s § 184f StGB. Autorka se hlásí spíše k extenzivnímu výkladu znaků tohoto trestného činu, který sdílí s komentářovou literaturou. Cenná jsou jinde nepublikovaná soudní rozhodnutí, která autorka k tomuto trestnému činu shromáždila.

III.

Po stránce formální oceňuji zejména rozsah a variabilitu pramenů, z nichž autorka čerpala. Jde o velké množství právních předpisů českých a zahraničních, legislativních materiálů, ministerských zpráv a výsledků kriminologických výzkumů atd. Obsáhle jsou využívány judikáty včetně rozsudků ESLP. Autorka dobře zvládla analytickou metodu, jejímž prostřednictvím je s to zkoumaný jev rozložit na dílčí typové znaky. Prokázala schopnost vypracování rozsáhlého odborného textu, v němž představila aktuální poznatky a zaujala vlastní stanoviska ke zkoumaným odborným problémům. Práce má potřebný rozsah a je způsobilá k ústní obhajobě.

IV.

Při ústní obhajobě kandidátka může shrnout svoje poznatky ohledně reglementačního a represivního přístupu k prostituci. Který z těchto přístupů by na základě poznatků o právních poměrech v jiných evropských zemích doporučila pro Českou republiku?

Dále se může kandidátka zamyslet nad tím, zda lze trestný čin prostituce ohrožující mravní vývoj dětí spáchat poblíž pískoviště, kde si ovšem běžně děti už nehrají. Podobně může posoudit případ, kdy obviněná provozovala pouliční prostituci (postávala v oblečku typickém pro prostitutky, mávala na projíždějící automobily) poblíž jeslí nebo areálu mateřské školy, kde se nacházely spíše menší děti, které nemohly počínání obviněné sledovat ani jím být psychicky ovlivněny. Pohoršení byli rodiče, kteří si přicházeli děti vyzvednout. Kandidátka může tyto hypotetické případy porovnat s případy, které zkoumá v obhajované práci.

Doporučuji práci k obhajobě a současně navrhuji, aby v případě úspěšného složení rigorózní zkoušky byla Mgr. Anežka Stašáková promována doktorkou práv (JUDr.).

V Praze dne 22. dubna 2024

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.